

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

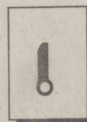
NORTH CLIPPING 2553/ 00206

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 30 S.A. 2551	ปีที่ 18	ฉบับที่ 6377	หน้า 5
---	-------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

ซอยเรียง
เมืองลำนา
ปีที่ ๑๐

ผลิตภัณฑชุมชนเมืองลำปาง... จากเครื่องปั้นดินเผา สู่อุตสาหกรรมครามิก

เครื่องปั้นดินเผาเป็นวัฒนธรรมเชิงหัตถกรรมที่สืบทอดกันมาจาก
ความคิดของบรรพชนที่ทำขึ้น กระทั่งพัฒนาฝีมือเรื่อยมาจน
กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้กันมาจนทุกวันนี้

ประวัติศาสตร์ของการทำเครื่องปั้นดินเผามีมาตั้งแต่อดีตนับร้อยปี
ชาวจีนเป็นชนชาติแรกในทวีปเอเชียที่รู้จักการทำเครื่องปั้นดินเผา ในสมัย
ราชวงศ์ถังและราชวงศ์หมิงถือเป็นยุคทองของเครื่องปั้นดินเผา ขณะที่ใน
ประเทศไทยเครื่องปั้นดินเผาถูกค้นพบมาตั้งแต่สมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์
กระจายอยู่ทั่วไปตามแหล่งชุมชนโบราณ ที่มีชื่อเสียงโด่งดังได้แก่
เครื่องปั้นดินเผาที่บ้านเชียง เครื่องถ้วยชามสังคโลก ซึ่งถือได้ว่าเป็น
เครื่องปั้นดินเผาสมัยสุโขทัยที่มีเทคนิคในการผลิต
ระดับสูงและมีความคลาสสิก นอกจากนั้นใน
บริเวณภาคเหนือยังพบแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผา
ที่สำคัญได้แก่ บริเวณห้วยแม่ตำ จังหวัดพะเยา เตา
สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เตาเวียงกาหลง จังหวัด
เชียงราย เตาวังเหนือและทุ่งเตาไห จังหวัดลำปาง

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 30 S.ศ. 2551	ปีที่ 18	ฉบับที่ 6377	หน้า 5
---	-------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

การทำเครื่องปั้นดินเผาของลำปาง เริ่มต้นผลิตในลักษณะอุตสาหกรรมอย่างจริงจังในปี 2503 โดยมีชาวจีนสองคนคือ นายชิวกิม แซ่กวอกและนายซิมหยู แซ่ฉิน ได้ร่วมกันตั้งโรงงานทำถ้วยตราไก่แบบพื้นเมืองจีนขึ้น ซึ่งนับเป็นโรงงานทำถ้วยตราไก่แห่งแรกของเมืองลำปาง ตามประวัติกล่าวว่า เมื่อครั้งที่คนทั้งสองอยู่ที่เมืองจีนนั้นเคยทำงานในโรงถ้วยชามมาก่อน ซึ่งต้องทำงานทุกขั้นตอนตั้งแต่การล้างดิน ปั้นถ้วย เคลือบเขียนลายและนำเข้าเตาเผา กระทั่งเมื่อทั้งสองได้เดินทางมาอยู่ในประเทศไทยก็ได้เข้าทำงานที่โรงงานเครื่องปั้นดินเผาที่จังหวัดเชียงใหม่ เดิมโรงงานแห่ง

นี้ทำเฉพาะโถ่ง กระถางปลูกต้นไม้ กระถางแช่ข้าวเหนียว ต่อมาเจ้าของโรงงานต้องการทำถ้วยชามแบบเมืองจีนเพราะขณะนั้นประเทศจีนปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ถ้วยชามจากเมืองที่นำเข้ามาในประเทศไทยมีอยู่ไม่มากนักและมีราคาแพง นายชิวกิมและนายซิมหยูจึงสมัครเข้าทำงาน ทั้งสองคน พยายามเสาะหาดินขาวแบบเมืองจีนจากที่ต่างๆ มาทดลองทำถ้วยชาม จนครั้งหนึ่งได้สังเกตเห็นหินลับมีดจาก

ลำปางที่ส่งไปขายที่เชียงใหม่มีเนื้อดินขาวละเอียดคล้ายกับดินขาวจากเมืองจีน ทั้งสองจึงเกิดความคิดที่จะไปค้นหาว่ามีดินขาวชนิดนี้อยู่มากน้อยเพียงใด เมื่อได้ดินขาวแล้วก็นำไปพิสูจน์ที่โรงงานเครื่องปั้นดินเผาย่านกล้วยน้ำ ไทจนรู้แน่ว่าเป็นดินขาวที่ใช้ทำถ้วยชามแน่นอนแล้วก็กลับมาทดลองทำถ้วยชามดูก็ได้ผลตามที่ต้องการจึงคิดที่จะตั้งโรงงานทำเครื่องปั้นดินเผา แต่ขณะนั้นทั้งสองคนยังไม่มีเงินทุนจึงได้กลับไปทำงานที่เชียงใหม่ต่อไปโดยนายชิวกิมเปิดร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ส่วนนายซิมหยูปลูกผักขายใช้เวลาในการสะสมเงินอยู่ถึง 7 ปีจึงได้กลับมาเปิดโรงงานทำถ้วยตราไก่ขึ้นที่ลำปางใช้ชื่อว่า โรงงานถ้วยชามสามัคคี

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	30 S.A. 2551	18	6377	5

การทำเครื่องปั้นดินเผาของโรงงาน
ถ้วยชามสามัคคีในระยะแรกใช้มือทำทุกขั้นตอน
เริ่มจากการล้างดิน นวดดิน ขึ้นรูปถ้วย ตกแต่ง
ชุบเคลือบ เผา กระทั่งการวาดรูปไ่ก่ด้านข้างถ้วย
ถึงแม้ว่าทั้งสองจะตั้งโรงงานได้สำเร็จตามความตั้งใจ
ทว่าพวกเขาก็มีอาจหยุดคิดค้นรูปแบบต่างของ
ถ้วยชามเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้วยการทดลอง
ทำน้ำเคลือบจากการบดซีเมนต์และน้ำเคลือบ
ให้ละเอียดด้วยครกกระเดื่องที่ใช้แรงคน ทดลอง
นำหินสีขาวที่ใช้สร้างทางรถไฟและหินปูนหมอน
ทางรถไฟซึ่งมีลักษณะคล้ายกับหินที่ใช้ทำน้ำ
เคลือบในเมืองจีนมาทำน้ำเคลือบแทนซีเมนต์
และได้สีที่สวยงามและทนทานจนพบที่จังหวัด
ตาก นับว่าก้าวสำคัญของการพัฒนาการผลิต
เครื่องปั้นดินเผาเกิดจากภูมิปัญญาที่เป็นผลมา
จากการสังเกต การคิดและการทดลอง

ต่อมาในปี 2506-2509 เป็นช่วงที่มี
การพัฒนาเครื่องมือขึ้นมาใช้แทนแรงงานคน เครื่อง

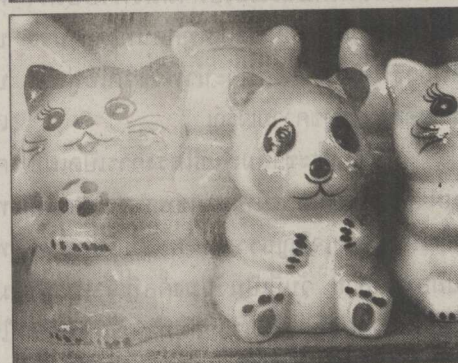
ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	30 S.A. 2551	18	6377	5

เหล่านี้ใช้แรงหมุนจากมอเตอร์ไฟฟ้าเป็นหลัก อาทิ เครื่องกวาดดิน เครื่องบดดิน เครื่องผสมน้ำเคลือบ ฯลฯ ซึ่งโรงกลึงในจังหวัดลำปางเป็นผู้ทำเครื่องมือเหล่านี้ขึ้นแล้วจำหน่ายให้แก่โรงงานเครื่องปั้นดินเผาในจังหวัดลำปาง ซึ่งผลจากการพัฒนาเครื่องมือขึ้นทำให้เกิดโรงงานผลิตถ้วยชามเพิ่มมากขึ้น และลักษณะการผลิตในระยะนี้จะมีกลุ่มคนงานเข้ามารับจ้างเหมาค่าจ้างการผลิตในแต่ละขั้นตอน เจ้าของโรงงานมีหน้าที่เพียงบริหารจัดการทั่วไป และมีบทบาทสำคัญเพียงการควบคุมการผลิตเท่านั้น

ปี 2521 เป็นต้นมารัฐบาลได้ประกาศห้ามนำเข้าผลิตถ้วยชามเซรามิกจากต่างประเทศ จึงมีผู้สนใจตั้งโรงงานผลิตเครื่องเคลือบลายตามรูปแบบต่างๆ เป็นการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยใช้เตาเผาแก๊ส มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยใช้เทคนิคงานหล่อแบบปูนปาสเตอร์ที่สามารถทำให้ผลผลิตมีปริมาณมากขึ้น มีการพัฒนาวัตถุดิบคือดินขาวและน้ำเคลือบให้มีมาตรฐาน ทำให้สินค้ามีคุณภาพและสามารถส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้

ปัจจุบันมีโรงงานทำเครื่องปั้นดินเผาในจังหวัดลำปางกว่า 150 โรงเป็นโรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลางที่ใช้เทคนิคสมัยใหม่ซึ่งประมาณการว่าใช้เงินลงทุนหมุนเวียนของท้องถิ่นในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาไม่ต่ำกว่า 2,000 ล้านบาทต่อปี แต่ด้วยความหลากหลายของผลิตภัณฑ์และสินค้าที่ผลิตขึ้นคนทั่วไปจึงนิยมเรียกเครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้ว่า “ผลิตภัณฑ์เซรามิกลำปาง”

ผลิตภัณฑ์เซรามิกลำปาง ได้มีการพัฒนารูปแบบการผลิตโดยทำขึ้นตามลักษณะ

ของการใช้งาน เช่น ของชำร่วย ของที่ระลึก ของตั้งโชว์ ของใช้บนโต๊ะอาหาร ได้แก่ ถ้วยโถโอชาม ถ้วยกาแฟ แจกัน เป็นต้น นอกจากนั้นยังผลิตเป็นเครื่องใช้ส่วนตัวต่างๆ ได้แก่ เครื่องสุขภัณฑ์ กระเบื้องปูพื้น ฯลฯ ผลิตภัณฑ์เซรามิกของจังหวัดลำปางเริ่มจากการทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนจำหน่ายในท้องถิ่น ต่อมาได้พัฒนารูปแบบการผลิตสวดลายและสีที่สวยงาม จนทำให้ผลิตภัณฑ์เซรามิกจากลำปางกลายเป็นสินค้าที่ต้องการของคนทั่วไป

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th